

Помаза-Пономаренко А. Л.

Національний університет цивільного захисту України,

ORCID ID: 0000-0001-5666-9350

СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Установлено, що система охорони здоров'я в Україні перебуває в стані реформування, а її фармацевтична галузь – на етапі трансформації. Дані процеси зумовлені впливом зовнішніх і внутрішніх факторів (сучасним розвитком інноваційних технологій, суспільними викликами, наявними кризовими ситуаціями). З'ясовано, що стан функціонування системи охорони здоров'я та фармацевтичної галузі в Україні відзначаються загалом позитивною динамікою процесу цифрової трансформації та реалізацією євроінтеграційних прагнень.

Виявлено, що сьогодні цифровий медичний і фармацевтичний простір асоціюється передусім із платформою eHealth, яка об'єднує низку інформаційних підсистем, реєстрів і цифрових продуктів, найбільш відомим серед яких є Єдина електронна система охорони здоров'я. З'ясовано, що завдяки функціонуванню цієї системи українські пацієнти мають змогу безперешкодно отримати широкий спектр цифрових послуг (придбання рецептурних препаратів за призначенням лікаря, отримання ліків або тест-смужок для глюкометрів за електронними рецептами в межах програми реімбурсації).

Крім того, акцентується увага на синергії цифрових інновацій, зокрема, впровадженні штучного інтелекту, а також його негативному та позитивному впливі на розвиток системи охорони здоров'я та фармацевтичної галузі. Обґрунтовано особливості впливу соціально орієнтованих реформ на розвиток зазначеної галузі, які закладають основи для побудови більш ефективної, доступної й орієнтованої на потреби пацієнтів системи охорони здоров'я загалом і фармацевтичної галузі зокрема.

Визначено, що останніми роками вплив позасистемних факторів, кризових ситуацій і погіршення рівня добробуту наростає. Це зумовлює зростання попиту серед українців саме на придбання вітчизняних лікарських засобів, що дозволило обґрунтувати необхідність забезпечення розвитку фармацевтичної галузі України.

Ключові слова: державне управління, державне регулювання, кризові ситуації, повномасштабна агресія, реформування, соціальна безпека, система охорони здоров'я, страхування, фармацевтична галузь, фармацевтична промисловість, лікарські засоби, реімбурсація, цифровізація.

Постановка проблеми. Фармацевтична галузь є однією з ключових складових економічного розвитку держави та системи охорони здоров'я, що безпосередньо впливає на забезпечення населення ефективними, безпечними та якісними лікарськими засобами та медичними виробами. В умовах реформування медичної сфери в Україні особливого значення набуває ефективне державне регулювання фармацевтичного ринку, яке спрямоване на вдосконалення нормативно-правового забезпечення, підвищення прозорості процедур, забезпечення контролю якості та доступності препаратів. З початком повномасштабної агресії рф проти України фармацевтична галузь зазнала нових викликів: логістичних, регуляторних, без-

пекових, що потребує оперативного оновлення управлінських рішень, гармонізації з європейськими стандартами та формування сталого регуляторного середовища [6; 9]. Усе це визначає актуальність обраної проблематики дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні та методологічні аспекти формування й реалізації публічного управління системою охорони здоров'я та фармацевтичної галузі є предметом дослідження вчених Л. Антонової, Д. Гончаренко, В. Долота, Д. Карамішева, А. Колота, В. Крикавського, Е. Лібанової, О. Мельниченко, Р. Моїсеєнко, Т. Наконечної, О. Набхан, О. Новікової, Н. Орлової, І. Парубчака, О. Руденко, О. Саліхової, О. Сидорчук, В. Удовиченка та ін.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження стану реалізації публічного управління у сфері фармацевтичної галузі в умовах реформування системи охорони здоров'я в Україні.

Виклад основного матеріалу. Державне регулювання у сфері функціонування фармацевтичної галузі охоплює комплекс заходів, спрямованих на забезпечення якості лікарських засобів, контроль за цінами, ліцензування діяльності аптек та виробників, імпорту й експорту препаратів. У класичному розумінні це інструмент реалізації політики держави у сфері охорони здоров'я [7]. Як відомо, державне регулювання співвідноситься з державним управлінням як часткове із загальним, адже регулювання представляє собою функціональний напрям реалізації управління, яке відзначається циклічністю. Власне кажучи, процес управління, підійшовши до етапу реалізації функції контролю, на цьому не завершується, а переходить на новий виток (рівень), що полягає у коригуванні цього процесу та продовженні із самого початку виконання функції планування та далі організації, регулювання тощо.

Методи державного регулювання у сфері функціонування фармацевтичної галузі відіграють надзвичайно важливе значення, оскільки виступають його інструментарієм. Зважаючи на положення фундаментальної науки щодо класифікації методів державного управління, методи державного регулювання у сфері функціонування фармацевтичної галузі можна поділити на адміністративно-правові (ліцензування, сертифікація, стандартизація), економічні (цінова політика, державне замовлення, реімбурсація), ресурсні (інформаційні, кадрові, матеріально-фінансові та ін.). Особливої уваги заслуговує застосування вітчизняних програм реімбурсації таких, як «Доступні ліки», що демонструють ефективність регуляторних втручань в управлінський процес забезпечення доступності лікарських засобів [11].

Термін «реімбурсація» широко використовується у світі для позначення соціально-економічної системи (або моделі), спрямованої на забезпечення доступності лікарських засобів та фармацевтичної допомоги загалом. У рамках цієї системи суб'єктами виступають уповноважені органи, які здійснюють компенсаційні виплати з визначених джерел фінансування, а об'єктами – певні категорії захворювань і, безперечно, пацієнтів. На нашу думку, представлене визначення суб'єктної підсистеми потребує розширення, як і самі межі функціонування суб'єктів реімбурсації. До переліку зацікавлених сторін у даній сфері можна

включити суб'єктів публічного управління, класифікованих за рівнями реалізації – вищий, центральний, регіональний і місцевий, що найбільше відповідає безпосереднім потребам населення.

У продовження відзначимо, що особливу увагу варто звернути на необхідність доповнення сфер функціонування суб'єктної підсистеми у фармацевтичній галузі та системі охорони здоров'я, зокрема через акцентування ролі цифровізації, важливої для реімбурсації. Упровадження цифрових технологій у межах реімбурсації сприятиме підвищенню прозорості її функціонування. Зараз, коли основні компоненти цифрової медицини сформовані і більш менш стабільні, варто зосередитися на забезпеченні їхнього подальшого розвитку, що підтверджується зростаючою кількістю нових сервісів, які постійно вдосконалюють якість і зручність медичних послуг. Таким чином, цифровізація медичної та фармацевтичної сфер дозволяє досягти низки важливих результатів:

- зменшення бюрократичного навантаження на медичний персонал завдяки роботі електронних сервісів;
- надання пацієнтам якісних і доступних медичних послуг, а також безперешкодного доступу до лікарських засобів і медичних виробів;
- забезпечення інструментів для формування дієвої політики в публічному управлінні медичною та фармацевтичною сферами через аналіз даних й оперативне прийняття ефективних управлінських рішень у цих сферах.

У сфері цифровізації діяльності медичних і фармацевтичних установ в Україні спостерігаються позитивні зрушення завдяки реформам, які започатковані Міністерством охорони здоров'я. Одним із його найважливіших досягнень стало впровадження та розвиток електронної системи охорони здоров'я eHealth, яка об'єднує низку інформаційних підсистем, реєстрів і цифрових продуктів. Ця Єдина електронна система охорони здоров'я функціонує як екосистема інформаційних взаємовідносин між учасниками медичної спільноти, орієнтуючись на економічно ефективне та безпечне використання інформаційно-комунікаційних технологій. Вона підтримує різні аспекти охорони здоров'я, зокрема медичні послуги, придбання рецептурних препаратів за призначенням лікаря, профілактичний моніторинг здоров'я, доступ до медичної літератури й освіти, а також сприяє науковим дослідженням.

У рамках стратегії розвитку електронної системи охорони здоров'я український уряд затвердив п'ятирічну концепцію, що передбачає

впровадження понад 120 цифрових проєктів. Їх основне завдання – забезпечити високу якість, безпечність і доступність медичних послуг і лікарських засобів. Сьогодні активно розвиваються ключові системи та реєстри, необхідні для ефективного функціонування галузі. Уже працюють 13 інформаційно-комунікаційних систем і 45 реєстрів. Одним із них, як зазначалось вище, є eHealth, що впроваджує широкий спектр цифрових послуг у медичній і фармацевтичній галузі, серед яких такі: електронні декларації, направлення та рецепти на ліки; оформлення рецептів на препарати в межах урядової програми реімбурсації «Доступні ліки» та антибіотики; видача медичних висновків про народження дитини та послуга «Малютко»; оформлення висновків про тимчасову непрацездатність і електронних лікарняних; видача COVID-сертифікатів тощо.

Окрім цього, важливою складовою системи eHealth є забезпечення кібербезпеки. Це питання набирає стратегічної ваги як для медичних установ, так і для державних органів. Для гарантування кіберзахисту на вітчизняних теренах упроваджено наступні заходи: надання доступу до освітніх матеріалів для медичних працівників і адміністраторів щодо видів кіберзагроз та способів боротьби з ними; захист від вірусних і хакерських атак; попередження спроб підробки даних чи їх зловживання. Такий підхід спрямований на унеможливлення несанкціонованого видалення або викрадення інформації та протидію потенційній шкоді для роботи мед закладів і фармвиробників. Особливу увагу також приділено недопущенню зупинки процесу надання медичних послуг і лікарських засобів через порушення кібербезпеки.

Серед науковців [1; 3–4], особливо тих, хто має спеціалізовану медичну та фармацевтичну освіту, дедалі частіше піднімаються питання щодо обмежень використання технологій штучного інтелекту в медичній і фармацевтичній галузі. Наразі ці технології нездатні об'єктивно й системно оцінити стан пацієнта й автоматично призначити йому лікування та лікуючі засоби, зокрема, із урахуванням даних історії хворого. Штучний інтелект на цьому етапі розвитку виступає лише в ролі цифрової системи алгоритмів, що вдосконалюється шляхом запитів і відповідей. Повноцінну оцінку стану здоров'я людини, а також методів і засобів її лікування може надати лише лікар, який враховує безліч нюансів під час діагностики стану хворого.

Втім, ураховуючи стрімкий розвиток ШІ як самовдосконалюваної системи, можна передба-

чити, що в майбутньому ці технології стануть основою для створення так званого «електронного мозку» суспільного життя. Цей феномен може бути здатним надавати консультації та рекомендації для покращення здоров'я населення, а також призначати необхідні для цього лікарські засоби та медичні вироби. Наразі ж це залишається лише перспективним напрямком розвитку нашого майбутнього, пов'язаного з трансформацією ШІ в напрямку його регульованого впровадження у системи охорони здоров'я та фармацевтичної галузі. Щодо останньої галузі, то також перспективним є використання ШІ для створення та випробування нових ліків, особливо в умовах стрімкої появи нових штамів вірусів. Даний факт свідчить про актуальність розвитку ШІ у фармацевтичній галузі, але це має відбуватись із дотриманням етичних принципів. Власне кажучи, алгоритми ШІ розробляють також люди, і не поодинокими були випадки, коли автори цих алгоритмів порушували принципи недискримінації за статтю, віком, расою тощо. Крім того, важливим є унеможливлення витоку через використання ШІ персональних даних про пацієнтів чи осіб, які залучались до випробування лікарських засобів. Саме на ці аспекти має бути звернуто увагу під час удосконалення вітчизняних основ у сфері охорони здоров'я України, які були прийняті у 1992 році.

Згідно з даними досліджень [3–4] рівень стресу серед населення України істотно зріс через повномасштабну агресію рф. Найвищі показники за останні два роки було зафіксовано у квітні 2022 року, досягнувши позначки 87 %. У цей період більшість опитаних українців відчували напруження (51 %), гнів (41 %), страх (40 %) та втому (39 %). Підвищений рівень стресу реєструвався серед усіх вікових категорій. На додаток до цього, ядерний шантаж із боку рф, зокрема ситуація із захопленням Чорнобильської та Запорізької атомних електростанцій, спричинив паніку серед населення (українського, турецького та ін.). Люди масово почали скуповувати препарати з вмістом йоду. У відповідь на це вітчизняна фармацевтична компанія «Дарниця» оперативно зареєструвала та випустила на ринок новий лікарський засіб – Калію Йодид-125-Дарниця [4].

Слід зазначити, в умовах військового часу в Україні, коли фармацевтичний ринок перебуває у кризовому стані (рис. 1 і 2), спостерігається тенденція до посилення попиту на препарати вітчизняного виробництва.

Рис. 1. Динаміка частки ринку вітчизняних і зарубіжних фармвиробників у грошовому вигляді (2012–2022 рр.)

Джерело: складено на підставі [3; 4]

Отже, національний фармацевтичний ринок України останніми роками демонструє зростання у натуральному та грошовому вимірі. Станом на 2023 рік, частка вітчизняних виробників у структурі фармацевтичного ринку становила близько 60 %, тоді як решта – імпортна продукція [2]. Попит на вітчизняні лікарські засоби пояснюється суттєвим зниженням доходів українського населення та переорієнтацією споживачів на доступніші лікарські засоби, переважно українського виробництва. Унаслідок таких змін на ринку зростає необхідність у підтримці й розвитку фармацевтичної галузі України. Формування ефективного державного регулювання в цьому секторі стає критично важливим завданням, яке потребує уваги й активних публічно-управлінських заходів.

Пандемія COVID-19, а згодом і війна, призвели до суттєвих змін у логістиці, попиті та державній політиці щодо забезпечення лікарськими засобами. Відтак, були запроваджені спрощені процедури реєстрації та ввезення препаратів, що дало змогу оперативно реагувати на потреби населення [3; 10]. Водночас фармацевтичний ринок зіштовхується з такими проблемами, як фрагментарність регулювання, недостатній контроль якості у приватному сегменті, вплив недоброчесної конкуренції [8].

У цьому контексті набувають актуальності питання формування та реалізації державного регулювання фармацевтичної галузі в умовах реформування системи охорони здоров'я й євроінтеграції. Варто відзначити, що важливим етапом є імплементація європейських стандартів у національне законодавство. У 2022 році ухвалено нову редакцію Закону

Рис. 2. Динаміка частки ринку вітчизняних і зарубіжних фармвиробників у натуральному вигляді (2012–2022 рр.)

Джерело: складено на підставі [3; 4]

України «Про лікарські засоби», яка відображає положення Директиви 2001/83/ЄС та передбачає чіткі процедури контролю якості, єдину електронну систему реєстрації препаратів, прозорі механізми ліцензування [1]. Підписання ж «Фармацевтичного безвізу» з ЄС стало важливим кроком до інтеграції українського фармацевтичного ринку в європейський простір. Це дозволить у майбутньому вітчизняним виробникам експортувати свою продукцію без повторної сертифікації у країнах-членах ЄС [5]. Серед перспектив розвитку державного регулювання у сфері функціонування фармацевтичної галузі в умовах євроінтеграції можна виокремити такі:

- розширення програм реімбурсації;
- створення єдиного державного реєстру лікарських засобів;
- стимулювання локалізації вітчизняного виробництва;
- інституціоналізація електронного рецепта [4].

Отже, державне регулювання фармацевтичної галузі в Україні проходить етап трансформації в межах реформування системи охорони здоров'я. Різниця між цими поняттями (реформуванням і трансформацією) полягає не в розмірах зміни кількісно-якісних показників, а в державно-правовому визнанні та закріпленні вимоги щодо забезпечення таких змін. Саме реформування передбачає встановлення даної вимоги в межах правового поля. При цьому очевидно, що етап трансформації фармацевтичної галузі України спричинений як внутрішніми реформами, так і зовнішніми викликами та кризовими ситуаціями. Щодо внутрішніх реформ, які впливають на фармацевтичну галузь, то насамперед йдеться про реформу системи охорони здоров'я, адже обидві сфери суспільної життєдіяльності взаємопов'язані та покликані забезпечувати реалізацію права людини на безпечне життя. Стосовно зовнішніх чинників, то можемо вказати як негативні, так і позитивні. Останні представлені можливістю реалізувати Україною євроінтеграційний курс, який вимагає поступової адаптації до міжнародних стандартів, що сприяє підвищенню якості та безпеки фармацевтичної продукції, а відтак трансформації фармацевтичної галузі. У той же час, для ефективного функціонування системи державного управління (регулювання) у фармацевтичній галузі необхідно забезпечити застосування комплексного підходу до формування та реалізації політики, її прозорість, науково обґрунтованість й орієнтацію на потреби пацієнта.

Висновки. На підставі проведеного дослідження зроблено такі висновки:

1. Сучасний розвиток інноваційних технологій, суспільні виклики та наявні кризові ситуації

зумовлюють необхідність переосмислення й модернізації напрямів публічного управління системою охорони здоров'я та державного регулювання фармацевтичної галузі в Україні. Ці управлінські процеси повинні бути орієнтовані на забезпечення оперативності та комплексності надання медичної допомоги, безперешкодне придбання лікарських засобів і відшкодування витрат на їх придбання. Установлено, що система охорони здоров'я перебуває у стані реформування, а фармацевтична галузь – на етапі трансформації.

2. Аналіз наукових досліджень, нормативно-правової бази та управлінської практики у сфері охорони здоров'я та функціонування фармацевтичної галузі в Україні свідчить про загальну позитивну динаміку процесу цифровізації цієї сфери. Установлено, що сьогодні цифровий медичний і фармацевтичний простір асоціюється передусім із платформою eHealth (ЄСОЗ), яка об'єднує низку інформаційних підсистем, реєстрів і цифрових продуктів. З'ясовано, що завдяки функціонуванню цієї системи українські пацієнти вже протягом шести років мають доступ до широкого спектра цифрових послуг таких, як електронні рецепти, направлення, медичні висновки тощо. Дослідження показують, що впроваджені в межах ЄСОЗ сервіси створюють можливості для значного підвищення ефективності медичного обслуговування та розвитку фармацевтичного ринку. Серед ключових функцій у сфері фармгалузі виділяють придбання рецептурних препаратів за призначенням лікаря, а також отримання ліків або тест-смужок для глюкометрів за електронними рецептами в межах програми реімбурсації.

3. Виявлено, що термін реімбурсація визначають насамперед як соціально-економічну модель (систему), що спрямована на забезпечення доступності безкоштовних медичних послуг, лікарських засобів і фармацевтичної допомоги для населення. Реалізація такої системи здійснюється через координацію діяльності низки публічних інституцій залежно від рівня державного управління (регулювання). Акцентується увага на синергії цифрових інновацій (у т.ч. впровадженні ІІІ) та соціально орієнтованих реформ, що закладає основи для побудови більш ефективної, доступної й орієнтованої на потреби пацієнтів системи охорони здоров'я загалом і фармацевтичної галузі зокрема. Підкреслено, що останніми роками вплив позасистемних факторів, кризових ситуацій і погіршення рівня добробуту зумовив зростання попиту серед українських громадян саме на вітчизняні лікарські засоби. Це зумовлює необхідність забезпечення розвитку фармацевтичної галузі України.

Список літератури:

1. Алешко Д., Співак Н. Процес становлення фармацевтичного сектору в дії. Аналіз впровадження урядової програми «Доступні ліки» та її вплив на фармацевтичний сектор. *Юридична газета online*. 2017. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/medichne-pravo-farmaceutika/proces-stanovlennya-farmaceutichnogo-sektoru-v-diyi.html>.
2. Державне регулювання діяльності фармацевтичних підприємств. URL: https://economica.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/derzhreguljuvannja_robocha_programa.pdf.
3. Дзюба Т. Аналіз регуляторної бази та нормативно-правового середовища фармацевтичної галузі. *Публічне управління та місцеве самоврядування*. 2023. № 1. URL: <https://journals.politehnica.dp.ua/index.php/public/article/view/277>.
4. Дзюба Т.В. Удосконалення публічноуправлінського механізму функціонування фармацевтичної галузі в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Вип. 1. С. 184–192.
5. Дутчак І.Б. Державне регулювання цін на фармацевтичному ринку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25 URL: <https://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1142/1100>.
6. Закон України «Про лікарські засоби». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-вр#Text>.
7. Концепція розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0769282-10>.
8. Оновлений закон «Про лікарські засоби» імплементує найкращі європейські практики регулювання фармацевтичної галузі. *Міністерство охорони здоров'я України*. URL: <https://moz.gov.ua/uk/onovlenij-zakon-pro-likarski-zasobi-implementue-najkraschi-evropejski-praktiki-reguljuvannja-farmaceutichnoi-galuzi-%E2%80%93viktoria-ljashko>.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування, що здійснюють ліцензування у сфері фармацевтичної діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%9F%D0%B7%D0%B0%D0%B7#Text>.
10. Реформа регуляторної системи у сфері лікарських засобів відкриває Україні шлях до фармацевтичного безвізу з ЄС. *Міністерство охорони здоров'я України*. URL: <https://moz.gov.ua/uk/reforma-regulyatornoyi-sistemi-u-sferi-likarskih-zasobiv-vidkrivaye-ukrayini-shlyah-do-farmaceutichnogo-bezvizu-z-yes>.
11. Тетерич Н.В. Державне регулювання фармацевтичної діяльності: ліцензування. URL: https://economica.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/lecture_2_state_regulation_of_pharmaceutical_activity_licensing_2018.pdf.
12. Фармринок на шляху до відновлення – UDT 1/09/2022. *Щотижневик аптека*. № 16/1716/17 (1337/1338), July 11, 2022. URL: <https://www.apтека.ua/article/640253>.

Pomaza-Ponomarenko A.L. STATUS OF IMPLEMENTATION OF STATE REGULATION IN THE PHARMACEUTICAL INDUSTRY IN THE CONDITIONS OF REFORM OF THE HEALTHCARE SYSTEM IN UKRAINE

It was found that the healthcare system in Ukraine is in a state of reform, and its pharmaceutical industry is in the transformation stage. These processes are due to the influence of external and internal factors (modern development of innovative technologies, social challenges, existing crisis situations). It was found that the state of functioning of the healthcare system and the pharmaceutical industry in Ukraine is marked by generally positive dynamics of the digital transformation process and the implementation of European integration aspirations.

It was found that today the digital medical and pharmaceutical space is associated primarily with the eHealth platform, which combines a number of information subsystems, registries and digital products, the most famous of which is the Unified Electronic Healthcare System. It was found that thanks to the functioning of this system, Ukrainian patients have the opportunity to freely receive a wide range of digital services (purchase of prescription drugs according to a doctor's prescription, receipt of medicines or test strips for glucometers according to electronic prescriptions within the framework of the reimbursement program).

In addition, attention is focused on the synergy of digital innovations, in particular, the introduction of artificial intelligence, as well as its negative and positive impact on the development of the healthcare system and the pharmaceutical industry. The specifics of the impact of socially oriented reforms on the development of the specified industry are substantiated, which lay the foundations for building a more effective, accessible and patient-oriented healthcare system in general and the pharmaceutical industry in particular.

It is determined that in recent years the impact of extra-system factors, crisis situations and deterioration in the level of well-being has been increasing. This leads to an increase in demand among Ukrainians for the purchase of domestic medicines, which made it possible to substantiate the need to ensure the development of the pharmaceutical industry in Ukraine.

Key words: *public administration, state regulation, crisis situations, full-scale aggression, reform, social security, healthcare system, insurance, pharmaceutical industry, pharmaceutical industry, medicines, reimbursement, digitalization.*